

کوریکولوم جامع آموزش سلامت در مدارس
از مقطع پیش دبستانی تا پایان پیش دانشگاهی

تدوین و تألیف: دکتر حسین اسکندری - دکتر شهرام رفیعی فر
و همکاران

زیر نظر: دکتر محمد اسماعیل اکبری - دکتر حمیدرضا جمشیدی

اسکندری، حسین

کوریکولوم جامع آموزش سلامت در مدارس از مقطع پیش دبستانی تا پایان
پیش دانشگاهی / تدوین و تألیف حسین اسکندری، شهرام رفیعی فر و همکاران؛ زیر نظر
محمد اسماعیل اکبری، حمیدرضا جمشیدی؛ به سفارش وزارت بهداشت، درمان و آموزش
پزشکی معاونت سلامت اداره ارتباطات و آموزش سلامت، وزارت آموزش و پرورش،
سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی دفتر برنامه ریزی و تألیف کتب درسی ...
تهران: مهر راوش، ۱۳۸۴.

۴۸۶ صفحه: جدول.

ISBN: 964-94251-5-2

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

۱- بهداشت مدرسه ها - - ایران. ۲- مدرسه ها - - ایران - - بهداشت.

الف. رفیعی فر، شهرام، ۱۳۴۹- ب. اکبری، محمد اسماعیل، ۱۳۳۰- ج. جمشیدی،
حمیدرضا. د. ایران. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. اداره ارتباطات و آموزش
سلامت. ه. سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی. دفتر برنامه ریزی تألیف کتب درسی.
و. عنوان.

۳۷۱/۷۱۰۹۵۵

۵ الف ۹ الف / LB ۳۴۰۹

۸۴-۲۱۱۵۹

کتابخانه ملی ایران

عنوان کتاب: کوریکولوم جامع آموزش سلامت در مدارس از مقطع پیش دبستانی تا پایان

پیش دانشگاهی

تهیه و تدوین: دکتر حسین اسکندری، دکتر شهرام رفیعی فر و همکاران

نشر: مهر راوش

نوبت چاپ: اول پائیز ۱۳۸۴

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ: دلارنگ

قیمت: ۷۵۰۰ تومان

شابک: ۹۶۴-۹۴۲۵۱-۵-۲

همکارانی که در طراحی و تدوین کوریکولوم جامع آموزش سلامت در مدارس از مقطع پیش دبستانی تا پایان پیش دانشگاهی مشارکت کرده اند:

۱- شورای برنامه ریزی:

دکتر احمد برجعلی	دانشگاه علامه طباطبائی
دکتر نعمت الله موسی پور	دانشگاه شهید باهنر کرمان
دکتر مسعود شفیعی نیا	دانشگاه تهران
مهندس عباس خالصی	وزارت آموزش و پرورش
محبوبه حیدری	وزارت آموزش و پرورش
عذرا سنگلجی	وزارت آموزش و پرورش
بتول سبزی علی سنجانی	وزارت آموزش و پرورش
مریم اسماعیلی نسب	دانشگاه علامه طباطبائی
علیرضا غلامی	وزارت آموزش و پرورش
فاطمه اسکندری	دانشگاه علامه طباطبائی
کتایون رجبی	وزارت آموزش و پرورش
غزال جعفری قاجار	وزارت آموزش و پرورش
محمد علی شامانی	وزارت آموزش و پرورش
دکتر محمد مهدی ریاضی	وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی
عباس پریانی	وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی
دکتر گلایل اردلان	وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی
مهندس علی زرافشان	وزارت آموزش و پرورش
دکتر جعفر جندقی	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی سمنان
ماشاءاله کلاهدوز	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی سمنان
فریبا کاوه زاده	سازمان بهزیستی کشور
ابراهیم شریعت	وزارت آموزش و پرورش

۲- مشاوران:

دکترای بهداشت از انگلستان	آقای دکتر عبدالرحمان بهرامی
عضو هیئت علمی دانشکده بهداشت همدان	
دکترای بهداشت	آقای دکتر حسین اصیلپان
عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس	
دکترای بهداشت، عضو هیئت علمی دانشکده علوم پزشکی دانشگاه تهران	آقای دکتر رفیع نژاد
مدیر کل پیشگیری از آسیب های اجتماعی سازمان بهزیستی کشور	آقای دکتر خواجهی
مدیر دفتر بهبود و تغذیه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	خانم دکتر ربابه شیخ الاسلام
کارشناس ارشد دفتر بهبود تغذیه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	خانم دکتر فروزان صالحی
مدیر کل دفتر تربیت بدنی دختران	خانم مهین فرهادی زاد
معاون سلامت دفتر تربیت بدنی دختران	خانم طاهرالسادات مظلومی
معاون فنی سلامت دفتر تربیت بدنی دختران	خانم فریبا محمدیان

۳- همکارانی که در بررسی کتب درسی فعالیت نموده اند:

دوره ابتدایی:

آموزگار دوره ابتدایی منطقه ۴ آموزش و پرورش شهر تهران	گیتی رحیمی
آموزگار دوره ابتدایی منطقه ۱ آموزش و پرورش شهر تهران	طاهره رحیمی
آموزگار دوره ابتدایی منطقه ۱ آموزش و پرورش شهر تهران	فاطمه چوپانی
آموزگار دوره ابتدایی منطقه ۱۶ آموزش و پرورش شهر تهران	آذر صادق زاده
آموزگار دوره ابتدایی منطقه ۴ آموزش و پرورش شهر تهران	صدافت نژاد
آموزگار دوره ابتدایی منطقه ۷ آموزش و پرورش شهر تهران	نسرين فولادی
آموزگار دوره ابتدایی منطقه ۳ آموزش و پرورش شهر تهران	سکینه حاتمی
آموزگار دوره ابتدایی منطقه ۱ آموزش و پرورش شهر تهران	سیده مریم علوی
آموزگار دوره ابتدایی منطقه ۱۲ آموزش و پرورش شهر تهران	طاهره عزیزی

دوره راهنمایی:

دبیر منطقه ۲ آموزش و پرورش شهر تهران	مژگان دانشور
دبیر منطقه ۱ آموزش و پرورش شهر تهران	صغری سالم
دبیر منطقه ۱۵ آموزش و پرورش شهر تهران	معصومه صاحب الزمانی
دبیر منطقه ۱ آموزش و پرورش شهر تهران	سیده مریم علوی
دبیر منطقه ۱ آموزش و پرورش شهر تهران	نرگس قاضی

به نام خدا

وزارت آموزش و پرورش با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با توجه به رسالت عظیمی که در ارتباط با آموزش و پرورش نسل پویا و بالنده کشور دارند و در راستای تحقق اهداف عالیه آموزش مهارت های سالم زیستن به این قشر عظیم؛ طراحی، تهیه و تدوین راهنمای برنامه جامع درسی آموزش سلامت از مقطع پیش دبستان تا پیش دانشگاهی را در دستور کار خود قرار داده اند. تهیه، تدوین و آماده نمودن این برنامه مهم و با اهمیت جز در پرتو همکاری برون سازمانی و مشارکت فعال صاحب نظران تعلیم و تربیت، اساتید برجسته دانشگاهی، کارشناسان حوزه های مختلف آموزشی، بهداشتی، ورزشی، معلمان و دبیران تحقق نمی یافت.

لذا از کلیه عزیزانی که در تهیه و تدوین برنامه جامع درسی آموزش سلامت ما را یاری نموده اند و با همفکری، همکاری و ارایه نظرات و پیشنهادات سازنده در ارتقای کیفیت این امر مهم و خطیر، مشارکت فعال نموده اند، تقدیر و تشکر می گردد. بدون شک هر قدمی که در ارتباط با بهبود کیفیت آموزشی برداشته شود، گامی ارزنده و مثبت در راستای ارتقای سلامت نسل های آینده کشور می باشد.

مهدی نوید ادهم

معاون وزیر و رئیس سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی

وزارت آموزش و پرورش

به نام خدا

تأمین سلامت برای شهروندان از وظایف اولیه دولت هاست. ضرورت این امر در دهه های اخیر افزون تر شده است. توسعه زندگی شهری، رشد جمعیت و کاهش منابع، بروز بیماری های جدید، نزدیک شدن ارتباط کشورها و در هم ریختن مرزهای جغرافیایی و گره خوردن سرنوشت ساکنان کره خاکی به یکدیگر از جمله این دلایل هستند.

قوانین اساسی کشورها، از جمله قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و قوانین و پیمان نامه های بین المللی بر توسعه بهداشت در جهان تأکید دارند. بر اساس گزارش های سالانه یونسف، اقدامات انجام شده در طول ربع قرن گذشته، ایران را در جایگاهی شایسته از نظر دستیابی به شاخص های جهانی قرار داده است.

ریشه کئی بسیاری از بیماری ها، تأمین آب آشامیدنی، سراسری شدن واکسیناسیون در کل کشور، افزایش امید به زندگی و کاهش میزان مرگ و میر کودکان از جمله این دستاوردها می باشد. به طور قطع در دستیابی به موفقیت های فوق نقش آموزش تعیین کننده می باشد. خصوصاً آموزش کودکان و نوجوانان که سرمایه های امروز و فردای جامعه می باشند.

تهیه برنامه جامع آموزش سلامت برای دانش آموزان کشور قدمی است در جهت استاندارد کردن این آموزش ها و ارتقای سطح سلامت مورد انتظار جامعه.

امید است با تدوین این برنامه و ورود آن به مدارس کشور، شاهد جامعه ای سالم تر و شاداب تر باشیم.

علی زرافشان

مدیرکل دفتر برنامه ریزی و تألیف کتب درسی

سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی

وزارت آموزش و پرورش

به نام خدا

آموزش و پرورش مبداء توسعه کلان کشور است. برای توسعه باید از آموزش و پرورش شروع کرد و این خود نیازمند آن است که ما آموزش و پرورش توسعه یافته داشته باشیم. هم مسأله آموزش نشان می دهد که بدون یک نظام آموزشی توسعه یافته نمی توان به توسعه یافتگی نایل شد و هم بدون تربیت نسل آینده که هم توسعه یافته باشند و هم قطار توسعه را بر دوش ریل توانمندی های خود حمل کنند، دست یابی به توسعه میسر نمی شود. توسعه درون زا با اتکای بر توان داخلی و ظرفیت های درون سیستمی و با اتکای بر منابع مادی و معنوی و با رسیدن به مدلی بومی می تواند هم قابلیت اجرا داشته باشد و هم تداوم پیدا کند.

آموزش سنگ بنای نوسازی انسانی است و نوسازی آموزشی یکی از ارکان مهم توسعه همه جانبه محسوب می شود. در همین راستا آموزش جامع سلامت در مدارس و برنامه ریزی اصولی برای سلامت نسل آینده کشور یکی از شاخص های مهم و اصلی و زیر بنای توسعه کلان جامعه در همه ابعاد آن می باشد.

سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی به منزله مغز برنامه ریز سیستم آموزش و پرورش، اهمیت خود را در این عرصه آشکار می سازد. دفتر برنامه ریزی و تألیف کتب درسی با درک صحیح از اهمیت مسأله سلامت در توسعه کشور و جایگاه آن در رشد همه جانبه نسل آینده و نوسازی انسانی، با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و به طور خاص با همکاری و مساعدت اداره ارتباطات و آموزش سلامت معاونت سلامت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی طراحی برنامه جامع آموزش سلامت در مدارس از مقطع پیش دبستان تا پایان مقطع پیش دانشگاهی را در دستور کار خود قرار داد. این مجموعه، محصول تمامی تلاش های انجام گرفته در این زمینه می باشد که در خور سپاس و ستایش است.

در همین جا بر خود لازم می دانیم که از حمایت های وزاری محترم آموزش و پرورش (مرتضی حاجی) و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (مسعود پزشکیان) و معاونان محترم ایشان مهندس نوید و دکتر اکبری و به خصوص جناب آقای مهندس زرافشان مدیرکل محترم دفتر برنامه ریزی و تألیف کتب درسی وزارت آموزش و پرورش و آقای دکتر محمد واعظ مهدوی معاون محترم سیاستگذاری و برنامه ریزی وزارت رفاه و تأمین اجتماعی و دکتر حمیدرضا جمشیدی ریاست محترم مرکز توسعه شبکه و ارتقای سلامت و همه کسانی که در سامان این اثر نقش داشته اند، سپاسگزاری نمایم.

مؤلفان

صفحه	عنوان	فهرست مطالب
۱	فصل اول : کلیات	
۱	برنامه درسی	
۴	جایگاه سلامت در برنامه درسی	
۷	اهمیت و ضرورت	
۸	اهداف کلی - جزئی	
۹	چشم‌انداز و تصویر کلی	
۹	چارچوب اساسی برنامه درسی آموزش سلامت	
۱۰	ابعاد برنامه جامع آموزش سلامت	
۱۱	انتظارات کلی برنامه آموزش سلامت و انتظارات آموزشی هر پایه	
۱۲	یادگیری و رویکردهای آن	
۱۲	روش‌های یادگیری - یاددهی	
۱۳	سرفصل‌های آموزش سلامت	
۱۷	فصل دوم وضعیت آموزش سلامت در ایران و جهان	
۲۳	فصل سوم بررسی وضعیت موجود کتاب‌های درسی در دوره‌های مختلف تحصیلی	
۵۱	فصل چهارم جداول عناوین آموزش سلامت به تفکیک پایه و دوره تحصیلی	
۱۱۱	فصل پنجم جداول اهداف آموزشی موضوعات آموزش سلامت به تفکیک پایه و دوره تحصیلی	
۲۱۳	فصل ششم جداول دویعدی هدف - محتوا	
۳۹۵	فصل هفتم رویکرد های غالب در آموزش سلامت	
۴۱۵	پیوست ها :	
۴۱۶	- مفاهیم بهداشتی	
۴۳۴	- رویکردهای آموزشی در آموزش سلامت	
۴۴۵	- روش های ارزشیابی	
۴۵۳	- مؤلفه های اصلی ماده درسی و ابتکار عمل‌ها	
۴۶۱	- برنامه آموزش مهارت های زندگی	
۴۷۲	- نقش آموزش و پرورش در تربیت جنسی	